

E.A.Z. Wind
T.a.v. mevr. E. de Groot
Industrieweg 23A
9601LJ HOOGEZAND

Datum : 1 juli 2021
Documentnr. : 2021-062957
Dossiernummer : K27180
Behandeld door : J. Bevers
Telefoonnummer : (06) 25762449
Onderwerp : Wet natuurbescherming bestuurlijk rechtsoordeel Goldbergweg 1 te Scharmer

Geachte mevrouw De Groot,

U heeft op 17 juni 2021 per mail de vraag gesteld of er voor de plaatsing en ingebruikname van een windmolen een ontheffingsplicht is vanuit de Wet natuurbescherming (Wnb), hoofdstuk 3, Soorten.

In de door u toegestuurde stukken (*Tuitert, D., 26 mei 2021. "Effectbeoordeling plaatsing kleine windturbine Goldbergweg 1 te Scharmer". Projectnummer 3397 versie D2*) zijn de gevolgen vanwege werkzaamheden die met de plaatsing en ingebruikname zijn gemoeid op de aanwezige beschermde soorten onderzocht. Indien de kans op aanvaring verwaarloosbaar klein, maar uiteindelijk nooit helemaal uit te sluiten is, is het aan de initiatiefnemer om dit voor te leggen aan het bevoegd gezag die hierover dient te oordelen.

Onderzoek

Door Sweco is recent een beleidsevaluatie¹ uitgevoerd naar de effecten van het plaatsen van kleine windturbines binnen agrarische en niet-agrarische bouwpercelen in het buitengebied en in stedelijk gebied in de provincie Groningen. Daarbij is ook gekeken naar effecten van kleine windturbines op beschermde fauna, met name vogels en vleermuizen die gevoelig zijn voor windturbines in verband met mogelijke aanvaringsrisico's. Door Sweco is een risicoanalyse gemaakt op basis van literatuur en monitoringsdata over kleine windturbines.

Vogelmonitoring

Op de turbinelocatie staan geen bomen of gebouwen waarin vogels kunnen broeden. Van aantasting van nesten van gebouw- of boombewonende vogels tijdens de aanlegfase is derhalve geen sprake. Ter plaatse van de turbinelocatie is een smalle strook ruigte aanwezig met aan weerszijden een pad en een kuilvoeropslagplaats. In theorie kunnen hier grondbroeders broeden, maar gelet op de ligging op korte afstand van het pad en de kuilvoeropslagplaats waar regelmatig werkzaamheden plaatsvinden worden hier geen broedende (weide)vogels verwacht waarvan het nest kan worden aangetast tijdens de aanlegfase. Bovendien zijn aanlegwerkzaamheden vooralsnog voorzien buiten het broedseizoen van vogels.

Uit het onderzoek blijkt dat met name de grotere vogels een relatief hoog risico op een aanvaring met de kleine windturbines hebben. De soort met het hoogste risico is de kerkuil. Ook andere uilen lopen een relatief hoog risico, evenals meeuwen, ganzen, roofvogels en enkele zangvogels. Deze soortgroepen komen overeen met de soorten die in de literatuur naar voren komen als soorten die een relatief hoog risico op een aanvaring met windturbines hebben en derhalve regelmatig als slachtoffer worden aangetroffen. Vogels met een relatief beperkte kwetsbaarheid betreffen, naast soorten die niet waarschijnlijk aanwezig zijn binnen 100 meter van een boerderij, soorten die niet frequent nabij de turbine zullen vliegen en bijvoorbeeld klein en/of wendbaar zijn.

¹ Sweco 2019. Evaluatie beleid kleine windturbines Provincie Groningen. Rapportnr. SWNL0242800.

Steltlopers zijn bijvoorbeeld relatief snelle, wendbare vliegers die niet vaak in de directe nabijheid van een boerderij zullen voorkomen. Deze soorten lopen derhalve veelal een beperkt risico.

Vleermuismonitoring

Uit het onderzoek blijkt dat met name de Ruige dwergvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Rosse vleermuis, grootoorvleermuis en Tweekleurige vleermuis een hoog risico op een aanvaring met een kleine windturbine lopen. Ook de baardvleermuis en Laatvlieger lopen een relatief hoog risico. De soorten meervleermuis, watervleermuis, franjestaart, lopen een relatief laag risico. Met name de vleermuizen die op grotere hoogte in de open ruimte vliegen en een relatief kleine populatie hebben zijn daarmee als kwetsbaar aangemerkt. Vleermuizen die op een relatief kleine hoogte, zoals vlak boven het wateroppervlak, vliegen en relatief algemeen zijn, zijn minder kwetsbaar. Ruige dwergvleermuizen lijken langs de mast van een windmolen omhoog richting de wieken te vliegen op zoek naar insecten. Daardoor is de gevoeligheid van deze soort relatief hoog. Gewone dwergvleermuizen komen vooral voor op een hoogte < 20 m, waardoor ook deze soort relatief gevoelig is voor aanvaringen met kleine windturbines. De als kwetsbaar aangemerkte soorten komen overeen met de soorten die in de literatuur naar voren komen als soorten die een relatief hoog risico op een aanvaring met windturbines hebben en derhalve regelmatig als slachtoffer worden aangetroffen.

Effecten

Door Ecosensys is recent een pilotstudie (monitoringsonderzoek)² uitgevoerd naar de effecten van kleine windturbines binnen agrarische en niet-agrarische bouwpercelen in het buitengebied van de provincie Groningen. Met behulp van o.a. (warmte-beeld)camera's en vleermuisdetectors en aan de hand van slachtofferregistraties is gekeken naar de risico's van kleine windturbines voor vogels en vleermuizen. Uit het monitoringsonderzoek blijkt dat verschillende vogelsoorten in de buurt van kleine windturbines kunnen voorkomen. De soorten die het meest in de risicozone van de kleine windturbines aanwezig zijn en derhalve een verhoogde kans op aanvaring hebben zijn boerenzwaluw, huiszwaluw, spreeuw en torenvalk. Ook uilen zoals ransuil en kerkuil lopen een verhoogd risico op aanvaring omdat ze zich binnen de risicozone van een kleine windturbine kunnen begeven. Bij slachtofferonderzoek bij kleine windturbines in Groningen zijn vrijwel geen vogelslachtoffers gevonden. Alleen een juveniele houtduif en een huiszwaluw, waarvan niet met zekerheid is vast te stellen of die door de windturbines zijn gedood.

Uit het monitoringsonderzoek blijkt dat verschillende vleermuissoorten in de buurt van kleine windturbines kunnen voorkomen. De soorten die het meest in de risicozone van de kleine windturbines aanwezig zijn en derhalve een verhoogde kans op aanvaring hebben zijn de Gewone dwergvleermuis en de Ruige dwergvleermuis. Uit observaties met warmtebeeldcamera's zijn echter geen aanvaringen van vleermuizen met de windturbines vastgesteld en er zijn ook geen slachtoffers gevonden tijdens het slachtofferonderzoek. Vastgesteld is dat vleermuizen een hoge mate van ontwijkingsgedrag vertonen voor de kleine windturbines. Op plekken waar een verhoogde vleermuisactiviteit kan worden verwacht zoals in de buurt van vliegroutes of begroeiing die gebruikt wordt als foerageergebied kunnen slachtoffers echter niet worden uitgesloten.

Effecten ten aanzien van vogels

Ten aanzien aanvaringsrisico's bij vogels blijkt uit de risicobeoordeling van Sweco dat met name grotere vogels die binnen een straal van ca. 100 meter van het erf broeden een verhoogd risico lopen. De windturbine staat op een locatie waar op voorhand geen structurele vliegbewegingen van kwetsbare vogels zoals uilen (o.a. kerkuil, ransuil, steenuil) en roofvogels (o.a. torenvalk, boomvalk en buizerd) worden verwacht. In de bebouwing op het erf broeden geen uilen zoals kerkuil of steenuilen of torenvalken. Er hangen geen uilenkasten in de schuren en tijdens het veldbezoek zijn geen sporen (uitwerpselen, braakballen) van uilen waargenomen. Op het erf hangt ook geen torenvalkkast. Er staan op en langs de noordwestzijde van het erf wel enkele bomen, maar daarin zijn geen grotere vogelnesten aangetroffen waarin uilen zoals ransuil en steenuil of roofvogels zoals buizerd of boomvalk kunnen broeden. Omdat er geen residente roofvogels of uilen op het erf zelf verblijven en ter plaatse van de turbinelocatie ook geen geschikt leefgebied aanwezig is voor roofvogels en uilen, is geen sprake van structurele vlieg- of foerageerbewegingen van dergelijke vogels op de turbinelocatie. De kans op aanvaring van roofvogels of uilen met de kleine windturbine is derhalve nihil. Van een voorzienbare sterfte van roofvogels en uilen door de kleine windturbine is geen sprake. Van het opzettelijk doden van uilen of roofvogels in de zin van artikel 3.1 Wet natuurbescherming is geen sprake.

In de schuren en loodsen op het erf kunnen boerenzwaluwen broeden. Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten van huiszwaluw aangetroffen aan de gevels van de bebouwing. Er zijn geen roepende of zingende huismussen

² Jonge Poerik, B. & S. van Houten-Munten 2020. Pilot project effecten kleine windturbines op vogels en vleermuizen. Provincie Groningen.

gehoord die duiden op aanwezigheid van broedende huismussen op het erf. Voor kleine dagactieve zangvogels zoals zwaluwen en huismus geldt op basis van het literatuuronderzoek van Sweco een laag aanvaringsrisico. De soorten vliegen op zicht en zijn wendbaar, waardoor ze goed in staat zijn om windturbines te ontwijken. In de Pilotstudie van Ecosensys zijn wel veel vliegbewegingen van o.a. boerenzwaluw vastgesteld in de risicozone van kleine windturbines in de provincie Groningen die in open weidegebied staan waarin boerenzwaluwen foerageren, maar verwacht wordt dat boerenzwaluwen goed in staat zijn om de rotorbladen te ontwijken. Er werden tijdens onderzoek geen aanvaringen geregistreerd op de camerabeelden en geen slachtoffers gevonden tijdens slachtofferonderzoek. De turbine komt op een plek te staan waar geen geschikt foerageergebied voor de boerenzwaluw aanwezig is. De turbine komt aan de rand van het erf tussen een kuilvoerplaat met een hoge betonnen wand en een intensief gebruikt werkpad. Het betreft ook geen logische vliegroute voor zwaluwen die in omliggende weidegebieden zouden kunnen foerageren. Er is dus geen sprake van structurele vlieg- of foerageerbewegingen van zwaluwen of huismus op de turbinelocatie. De kans op aanvaring van dergelijke vogels met de kleine windturbine is derhalve nihil. Van een voorzienbare sterfte van (boeren)zwaluwen of huismus door de kleine windturbine is geen sprake. Van het opzettelijk doden van zwaluwen of huismus in de zin van artikel 3.1 Wet natuurbescherming is geen sprake.

De turbine komt op korte afstand van de kuilvoerplaten op het erf te staan. Zo dicht op het erf zullen geen weidevogels broeden, waardoor hier geen structurele vliegbewegingen van weidevogels zullen plaatsvinden. De kans op aanvaring van weidevogels met de windturbine wordt daarom als niet voorzienbaar ingeschat. Van het opzettelijk doden van weidevogels in de zin van artikel 3.1 Wet natuurbescherming is geen sprake.

Voor overige kwetsbare vogelsoorten zoals bijv. lepelaar, purperreiger of eenden en ganzen die in de bredere omgeving voorkomen geldt eveneens dat geen structurele vliegbewegingen over de turbinelocatie verwacht worden. Het betreft een kleine, lage windturbine met een ashoogte van 15 meter. Soorten als lepelaar, purperreiger, ganzen, eenden en zwanen vliegen niet op een dergelijk lage hoogte over een intensief bedrijfsmatig gebruikt agrarisch terrein. Bovendien blijkt uit de literatuur dat dergelijke niet-residente vogelsoorten geen verhoogd risico op aanvaring lopen bij kleine windturbines zoals deze. De kans op aanvaring van dergelijke vogels met de kleine windturbine is nihil. Van een voorzienbare sterfte van dergelijke vogels door de kleine windturbine is geen sprake. Van het opzettelijk doden van dergelijke vogels in de zin van artikel 3.1 Wet natuurbescherming is geen sprake.

De kans op aanvaring van trekvogels met de kleine windturbine is nihil, zeker omdat ter plaatse van de windturbine geen sprake is van bijzondere omstandigheden zoals hoog- en laagwatertrek van steltlopers in getijdengebieden of slaaptrek van bijvoorbeeld eenden (soms ook zwanen, ganzen, meeuwen en sterns) tussen slaapplekken en voedselgebieden. Van een voorzienbare sterfte van trekvogels door de kleine windturbine is geen sprake. Van het opzettelijk doden van trekvogels in de zin van artikel 3.1 Wet natuurbescherming is geen sprake.

In het rapport wordt geconcludeerd dat de kans op aanvaring met de windturbine voor alle vogelsoorten niet voorzienbaar is. Nu er geen sprake is van structurele vliegbewegingen ter plaatse van de turbinelocatie en aanvaringsslachtoffers onder vogels niet voorzienbaar is, is van het opzettelijk doden van vogels in de zin van artikel 3.1 Wet natuurbescherming geen sprake. Nader veldonderzoek of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk voor de soortgroep vogels.

Effecten ten aanzien van vleermuizen

Ten aanzien van vleermuizen geldt dat de kans op aanvaringsslachtoffers groot is wanneer er structurele vliegbewegingen op de turbinelocatie plaatsvinden. Dit kan zijn bij aanwezigheid van kraamverblijfplaatsen op korte afstand van de turbine. Er kunnen dan in korte tijd veel uitvliegende dieren passeren. Ook wanneer de turbine in of op korte afstand van lijnvormige landschapselementen staat die als vliegroute gebruikt worden kunnen in korte tijd veel dieren passeren. Wanneer er veel opgaande begroeiing rondom de turbinelocatie aanwezig is, kan sprake zijn van essentieel foerageergebied waar 1 of meerdere vleermuizen structureel foerageren. Tot slot kan sprake zijn van een verhoogd aanvaringsrisico op trekroutes van trekkende vleermuissoorten, zoals bijvoorbeeld de Ruige dwergvleermuis.

De kleine windturbine staat op een locatie waar op voorhand geen structurele vliegbewegingen van vleermuizen verwacht hoeven te worden. Het erf ligt in een relatief open omgeving. Op het erf is vrijwel geen opgaande beplanting aanwezig en ter plaatse van de turbinelocatie is in zijn geheel geen beplanting aanwezig. Het woonhuis heeft spouwmuren en een hellend pannendak. Hier zou in potentie een kraamverblijfplaats van een

gebouwbewonende vleermuissoort zoals Gewone dwergvleermuis of laatvlieger aanwezig kunnen zijn, maar gezien het open karakter van de omgeving wordt dit niet verwacht.

Er bevinden zich geen doorgaande lijnvormige structuren langs de Goldbergweg die door vleermuizen als vliegroute kunnen worden gebruikt. Het is niet aannemelijk dat vleermuizen het open weide- en akkerbouwgebied waarin de turbine komt te staan doorkruisen. Van essentieel foerageergebied is eveneens geen sprake, vanwege het ontbreken van opgaande begroeiing of van voldoende breed oppervlaktewater op of rond het erf. Van een migratieroute van bijvoorbeeld Ruige dwergvleermuis of Tweekleurige vleermuis is evenmin sprake. Gestuwde trek van migrerende vleermuizen vindt plaats langs bijv. de kust, rivieren of dijken en soms boven grote kanalen. Dergelijke elementen liggen niet in de buurt van het plangebied.

Vanwege het ontbreken van doorgaande lijnvormige begroeiing op of in de directe omgeving van het erf waar de windturbine komt, wordt in het rapport geconcludeerd dat geen structurele vliegbewegingen van vleermuizen te verwachten zijn. De kans op aanvaring van vleermuizen met de windturbine wordt daarom als niet voorzienbaar ingeschat. Van het opzettelijk doden van vleermuizen in de zin van artikel 3.5 Wet natuurbescherming is geen sprake. Nader veldonderzoek of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming is voor de soortgroep vleermuizen niet noodzakelijk.

Conclusie in het rapport

Uit het rapport volgt derhalve dat het plangebied leefgebied vormt voor een aantal beschermde soorten vogels en vleermuizen, maar de kans op aanvaring met de windturbine voor alle vogelsoorten en vleermuizen wordt dus niet voorzienbaar geacht. Van het opzettelijk doden van vogels of vleermuizen in de zin van artikel 3.1 en 3.5 Wet natuurbescherming is geen sprake. Voor andere niet-vrijgestelde beschermde soorten geldt dat ze niet aanwezig zijn vanwege het ontbreken van geschikt biotoop of omdat er geen sprake is van een overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming. Nader veldonderzoek of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming wordt niet noodzakelijk geacht.

Beoordeling

Wij kunnen de bevindingen uit de rapportage onderschrijven. Indien de kans op aanvaring verwaarloosbaar klein maar uiteindelijk nooit helemaal uit te sluiten is, is het aan de initiatiefnemer om dit voor te leggen aan het bevoegd gezag die hierover dient te oordelen. Feitelijk kan gesteld worden dat het niet plaatsen van de windmolen zeker niet leidt tot slachtoffers en in dat opzicht ligt het voor de hand te kijken naar de verbodsbepaling doden van vogels of vleermuizen (artikel 3.1 en 3.5). Maar daarbij zal zeker ook naar de voorzienbaarheid en opzettelijkheid gekeken moeten worden. Bovendien wordt de kans op slachtoffers 'verwaarloosbaar klein' geacht. Aangezien deze kans daarmee vergelijkbaar is met de aanwezigheid van een muur of raam waar soms een vogel tegenaan vliegt. Daarmee schatten wij in dat het plaatsen en in gebruik nemen van de windmolen geen verschil maakt met de huidige situatie zonder windmolen.

Conclusie

Wij concluderen dan ook dat de plaatsing en ingebruikname van de kleine windmolen aan de Goldbergweg 1 te Scharmer niet ontheffingsplichtig is ingevolge de Wet natuurbescherming indien deze wordt uitgevoerd op de wijze zoals die in genoemd rapport is beschreven.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

Namens dezen:

A.J. Hoogerwerf
Hoofd van de afdeling Landelijk Gebied en Water

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.